

Lege Paul Kavli

Kontor: Fagerliveien 14, 0587 OSLO. Tlf: 97435389. E-post: paulkavli@mobilpost.no. Hjemmeside: paulkavli.no

Fremmedhat, radikalisering og fatale hendelser

Jeg har noen tanker knyttet til fremmedfiendlighet og religionshat med fatale følger som 22. juli og nå i Bærum. Dette er altså et globalt og økende problem.

Slike hendelser fremstår med fellestrekk på mange plan, herunder årsaksbildet som er viktig med tanke på mulig forebyggelse. Mange peker på politisk radikalisering som et sentralt endog dominerende poeng. Det får stor oppmerksomhet med tanke på tiltak for identifisering av mulige fremtidige kandidater for vold og drap. Men problemet er antagelig dypere og mer komplisert enn radikaleringen i seg selv, hvilket bør sees hen til i et forebyggende perspektiv.

Disse tragiske historiene peker mot typiske mønstre i livet til individer som ender opp med begå slike handlinger. Mønstrene fremstår komplekse og utvikler seg gjerne over tid med voldshandlingen som det tragiske endepunkt. Jo bedre vi kan forstå mønstrene, jo bedre vil det ruste oss i forebyggingen.

Granskningene av slike hendelser, spesielt i USA med skolemassakrene, gir inntrykk av tragiske utfall av utvikling av dårlig psykisk helse hos gjerningspersonene med karakter av personlig tragedie.

Selv om gjerningspersonene har sine unike historier er det tydelige fellestrekk i dem, ja faktisk i en slående grad. Trinnene i deres utviklingen følger tilsynelatende en slags logisk dynamikk. Utviklingstrekkene som fører til ekstremisme og voldsutøvelse synes ha grunnleggende fellestrekk uavhengig av type radikalisering.

Stikkord for slike forløp kan oppsummeres; tidvis påvises genetiske/utviklingsmessige faktorer. Ofte finner en personlighetsmessige trekk, ikke sjelden med unormal atferd fra tidlig alder. Oppvekstforhold med tunge familiære problemer med omsorgsproblematikk, tidvis av traumatisk karakter. Sosial belastning som mobbing og ensomhet. Videre økende og overdrevent nettbruk som i som tur ytterligere svekker sosial fungering/empati. Det oppstår tilsynelatende en ond sirkel med personlighetsmessig sårbarhet, ensomhet, lav sosial fungering og økende nett-/spillavhengighet. Rus og skoledropout kan inngå, eneste meningsfulle fellesskap og aksept kan være å finne i nettforum med personer med liknende skjebner. Forumene er gjerne politisk radikaliserende, fiendlige, ikke minst fremmedfiendtlige og sterkt rasistiske. Sosiale krenkelser og personlige tapsopplevelser av ulik karakter kan utgjøre trigger til antisosial tenkning/adferd og og depressivitet. I sin tur kan det representere fare for individet selv og andre med suicidalitet og drapstanker som ikke ventileres, igjen grunnet personlige, familiære og sosiale forhold. Rus forsterker psykiske problemer og kan trigge fatale hendelser. En slik farlig psykisk utvikling som nærmest pr definisjon er tilnærmet usynlig blir gjerne oversett i familier, skolevesen, arbeidsliv og helsevesenet.

Dette er etter mitt skjønn typiske trekk i mange slike tragiske og fatale historier. Vi skulle gjerne forstått dem bedre og identifisert dem raskere slik at de bedre kunne vært forebygget.

Dog, kun i sjeldne tilfeller vil en slik utvikling ende fatalt. Fatale intensjoner, det være seg selvmord eller drap kan være helt umulig å lese for omgivelsene, selv med gode relasjoner og uten tegn til tidligere aggressiv eller patologisk adferd.

En fatal hendelse skjer, og alle tenker at en den katastrofale utviklingen burde vært fanget opp i tide.

Så hvordan skal vi møte utfordringen med å idenitifisere og endre en slik individuell utvikling? Jeg tror det må begynne med å forstå kompleksiteten i dem, lære å gjenkjenne mønstre i disse unge guttenes triste psykiske utvikling. De nærmeste er gjerne familie, venner, lærere, kollegaer og helsepersonell. Nøkkelpersoner i skoleverket, helsevesen, barnevern og politi bør tilføres kompetanse i å forstå slike menneskelige utviklingsmønstre.

Gjennom en slik dypere forståelse satt i system kan vi kanskje bli flinkere til å ta konsekvenser av observasjoner av individer som i det stille utvikler adferd der varsellamper blinker.

Paul Kavli
lege